

International JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 22.06.2023
Published /Yayınlanma 31.07.2023
Volume/Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(97),1963-1968

10.5281/zenodo.8224149
Araştırma Makalesi
ISSN: 2459-1149

Betül AKÇAKOYUN
<https://orcid.org/0009-0003-2224-8912>
MEB, Kahramanmaraş / TÜRKİYE

Öğretmenlerin İş Tatminlerini Belirleyen Faktörlerin Tespit Edilmesi: Teorik Boyutuyla Bir Değerlendirme

Determining the Factors Determining Teachers' Job Satisfaction: A Theoretical Evaluation

ÖZET

Bilgi, yenilik ve teknoloji belki de son dönemde dünyada en çok dile getirilen kavramlar arasında yer almaktadır. Bilgiyi yeniliğe dönüştürerek bunu teknolojik bir ürünle buluşturabilen ülkeler ekonomik açıdan belirli bir seviyeyi yakalamaktadırlar. Bu noktada önemli olan ilk adım bilgiyi açığa çıkarabilmektir. Bilginin açığa çıkabilmesi içinse iyi bir eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitime verilen önem ile bilginin ortaya çıkması/gelişmesi arasında önemli bir korelasyon/ilişki bulunmaktadır. Ayrıca eğitime ilişkin göstergeler ülkelerin ekonomik açıdan konumu gösteren önemli bir projeksiyondur. Nitekim sanayileşmesini tamamlamış gelişmiş ülkelerde eğitim seviyesi nispeten yüksek olu; bu ülkeler bilgiyi ve teknolojiyi yaygın olarak kullanmaktadırlar.

İyi bir eğitim için işini seven ve iş tatmini yüksek olan öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada, Kahramanmaraş ilinde görev yapan öğretmenlerin iş hayatındaki tatmin düzeylerinin teorik açıdan araştırılması konu edinilmiştir. Elde edilen bulgular çalışmanın sonuç bölümünde tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Sektörü, İş Tatmini, Yaşam Doyumu.

ABSTRACT

Knowledge, innovation and technology are perhaps among the most frequently mentioned concepts in the world recently. Countries that can transform knowledge into innovation and combine it with a technological product achieve a certain level in terms of economy. At this point, the important first step is to reveal the information. A good education is needed in order to reveal the knowledge. There is an important correlation/relationship between the importance given to education and the emergence/development of knowledge. In addition, indicators related to education are an important projection showing the economic position of countries. As a matter of fact, the level of education is relatively high in developed countries that have completed their industrialization; these countries make extensive use of information and technology.

For good education, trainers who love their job and have high job satisfaction are needed. In this study, the theoretical research of the satisfaction levels of teachers working in Kahramanmaraş in business life is the subject. The obtained findings are discussed in the conclusion part of the study.

Keywords: Education Sector, Job Satisfaction, Life Satisfaction.

1. GİRİŞ

Eğitim sadece toplumların kültürel açıdan gelişmesine katkı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda ekonomik olarak gelişmesine yardımcı olmaktadır. Daha iyi bir toplumun inşa edilmesi, daha insanca yaşanabilir bir çevre, refahın artırılması, suç düzeylerinin azaltılması gibi birçok olumlu gelişmenin temelinde eğitilmiş bireyler yer almaktadır. Eğitimin kaliteli olması ve en yüksek derecede faydalanabilmesi içinse işini seven öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan *İstatistiklerle Gençlik, 2022* isimli raporda, genç nüfus toplam Türkiye nüfusunun %15,2'sine karşılık gelmektedir. Bu oran AB üyesi 27 ülkenin değeriyle (%10,5) kıyaslandığında daha yüksektir. Bunun yanı sıra 2011 yılından itibaren Suriye'deki iç savaşın beraberinde getirdiği göç dalgası ise en çok Suriye ile sınır komşusu olan Türkiye'yi etkilemiş olup; bu durum ülkenin eğitim yükünü şiddetlendirmiştir. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar, okula gitmenin yanı sıra Halk Eğitim Merkezleri tarafından açılan kurslara da ücretsiz katılabilmektedirler (Url 1).

Nitelikli bir eğitim için kuşkusuz okul sayısı, laboratuvar imkanları, fiziki şartlar ve öğretmen sayısı gibi eğitimin unsurlarının (girdilerinin) da iyi bir şekilde planlanması gerekmektedir. Bu bağlamda toplumsal olarak eğitilmiş iyi bir neslin ortaya çıkarılması şüphesiz öğretmen girdisiyle ilişkilidir. Nitekim iş tatmini yüksek ve mesleğine odaklanmış öğretmenler ile belirlenen hedeflere ulaşılacaktır.

Bu çalışmada, öğretmenlerin iş tatminine ilişkin ulusal ve uluslararası literatürde yer alan çalışmaların teorik olarak incelenmesi ele alınmaktadır. Birinci bölümde dünyada ve Türkiye'de ilköğretime kayıt

durumları karşılaştırmalı olarak verilecek olup, daha sonra iş tatmini kavramına ilişkin teorik açıklamalar ortaya konacaktır. Üçüncü bölümde konu ile ilgili daha önce yapılmış olan çalışmaların özeti sunulacak olup, daha sonra çalışma sonuç ve değerlendirme bölümüyle tamamlanacaktır.

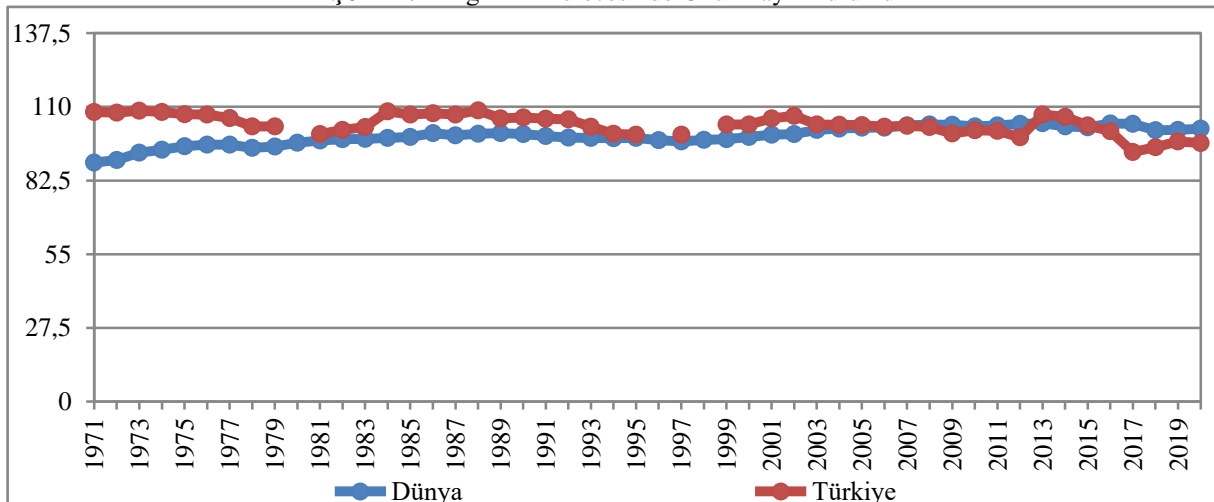
2. EĞİTİM ve İLKÖĞRETİME KAYIT DURUMU

Eğitim, bütün dünyada en çok önem verilen konuların başında gelmektedir. Bireylerin daha iyi bir vatandaş olmasına ve daha kaliteli bir yaşam standartı yakalamasına katkı sağlayan eğitim, aynı zamanda ülkelerin ekonomik büyüme ve kalkınma sürecine de pozitif bir ivme kazandırmaktadır. Eğitim sayesinde bireyler; haklarını, kanunları ve düzenlemeleri kavrayıp, onlarla uyum bir şekilde hayatını devam ettirebilmektedir. Bu durum kuşkusuz daha iyi bir toplumsal yaşamın bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Eğitim neden önemlidir, bu soruya verilebilecek cevaplar şu şekilde açıklanabilmektedir (Url 2):

- Bireyin kendi potansiyelinin farkına varmasını sağlayacaktır.
- Bireyi diğerlerinden ayıran önemli becerilerini daha ileri bir noktaya taşımasına imkan tanımaktadır.
- Bireyin önüne yeni fırsatların çıkmasına yardımcı olacaktır.
- İyi bir eğitim sahibi olan birey daha yüksek ücretle çalışma fırsatı yakalayarak finansal istikrar açısından iyi bir konumda yer alabilecektir.
- Gelişmiş modern toplumlara bakıldığında eğitimin bir ön koşul olduğu görülmektedir. Bu bakımdan eğitim insan kalitesini artırarak daha yaşanabilir bir toplumun inşasını sağlayabilmektedir.
- Eğitim, günümüzde giderek şiddetlenen çevre kirliliği gibi toplumsal sorunların çözüme kavuşturulmasına katkı sağlayabilmektedir.
- Eğitim seviyesinin yükselmesi farklı coğrafyadan insanlarla etkileşim içinde bulunma fırsatına katkı sunacaktır.
- Bireyin eğitim seviyesi yükseldikçe fırsat eşitliği konusundan daha bilinçli hareket edecektir. Örneğin, aynı işi yapan farklı cinsiyetlerden bireylere değişik ücret politikası uygulamasının önüne geçilebilecektir.
- Eğitim sadece bireylerin gelişmesine yardımcı olmamakla birlikte, aynı zamanda toplumun büyümesine ve kalkınmasına yardımcı olmaktadır.

Ekonomik büyümenin ve kalkınmanın önemli belirleyicilerinden birisi olan eğitim, yoksullukla mücadele, sağlık kalitesinin artırılması, iş hayatında ve toplumda cinsiyete dayalı eşitliğin ortadan kaldırılması gibi bir çok alanda daha yaşanabilir bir toplumun inşa edilmesinin önü açmaktadır. Geçmiş dönemlerde her ne kadar az gelişmekte olan ülkelerde, çocukların eğitim almalarına ilişkin pozitif bir ilerleme yakalanmışsa bile, bu durum günümüzde milyonlarca çocuğun halen eğitimden uzak bir yaşam sürdürdükleri gerçeğini değiştirmemektedir (Url 3). Dünyada ve Türkiye’de ilköğretim derecesinde okul kayıt durumuna ilişkin istatistiksel bilgilere Şekil 1’den ulaşılabilmektedir.

Şekil 1: İlköğretim Derecesinde Okul Kayıt Durumu

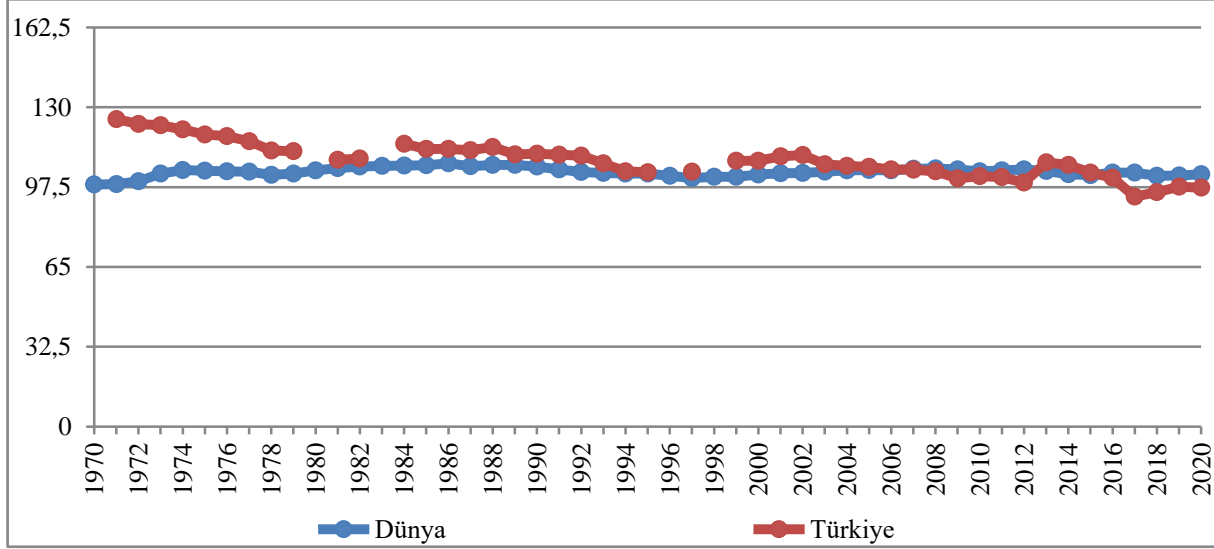

Kaynak: Url 3

Şekil 1’de yer alan değerler, yaşa bakılmaksızın toplam kaydın, gösterilen eğitim düzeyine resmi olarak karşılık gelen yaş grubunun nüfusuna oranına ilişkin değerleri yansıtmaktadır. Dünya ortalaması ve Türkiye’ye ilişkin değerlerin verildiği şekilden de anlaşılacağı üzere 1971 yılından sonra 2000’li yıllara kadar Türkiye’de okul kayıt durumu genellikle dünya ortalamasının üzerinde seyretmiştir. Buna karşın 2000’li yıllardan sonra Türkiye’deki ilköğretim derecesinde okul kayıt durumunda bir gerileme yaşandığı anlaşılmaktadır. Bu düşüşün nedenleri arasında 2013-2014 eğitim yılı ve öncesi dönemlerde pasif öğrenciler de öğrenci sayısı içinde değerlendirilmesi, bir diğer neden olarak ise velinin istediğine bağlı kayıt erteleme veya okul öncesi eğitime geçiş esnekliğinin tanınması gösterilmektedir (Gültekin ve Baran, 2022).

Şekil 2’de 1970-2020 yılları arasında dünyada ve Türkiye’de ilköğretime kayıtlı erkek öğrencilerin sayılarına yer verilmektedir.

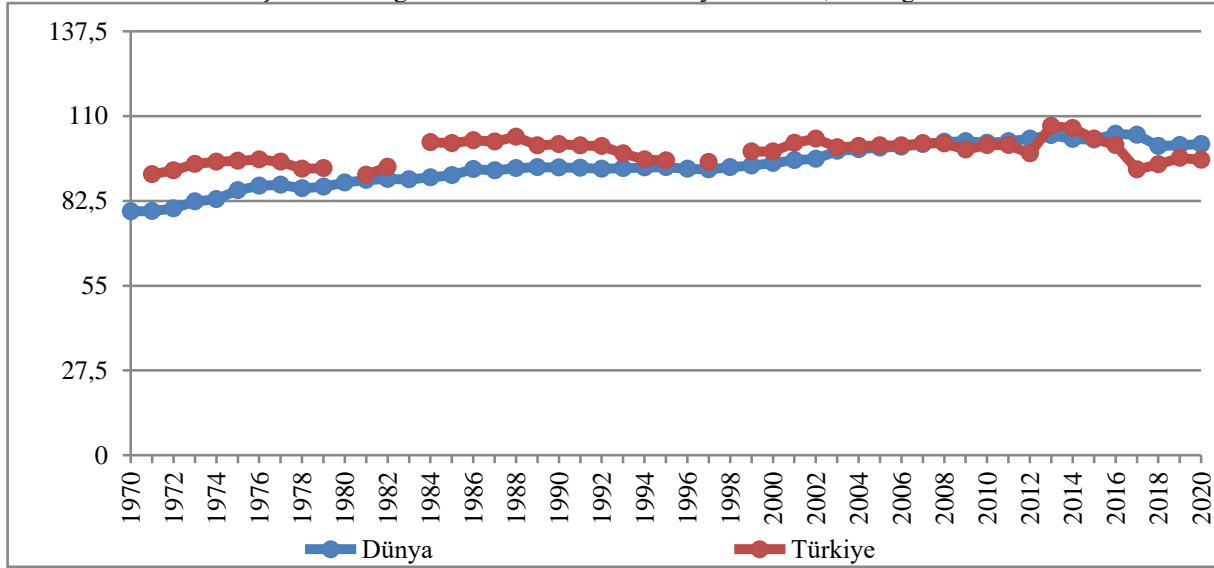
Şekil 2: İlköğretim Derecesinde Okul Kayıt Durumu, Erkek Öğrenci

Kaynak: Url 3

1970-2020 dönemini değerlendirildiğinde Türkiye’de erkek öğrencilerin ilköğretime kayıt durumunda nispeten istikrarlı bir trendin yakalanmış olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerinin 1970-2020 döneminde ilköğretime kayıt durumları Şekil 3’te ortaya konmaktadır.

Şekil 3: İlköğretim Derecesinde Okul Kayıt Durumu, Kız Öğrenci

Kaynak: Url 3

Geçmiş dönemlerinde Türkiye’de batı ve doğu bölgeleri arasındaki kültür farklılıkları kız-erkek çocukları arasında eğitim açısından önemli farklılıklar doğurmuştur. Bu ve benzeri durumlar özellikle doğu illerinde kız öğrencilerin okullaşma oranlarının erkeklerin gerisinde kalmasına sebebiyet vermişken, aynı zamanda

söz konusu bölgeler öğretmen, okul ve derslik başına düşen öğrenci sayıları açısından ülke ortalamasının gerisinde kalmıştır. Ancak son dönemde Türkiye’de kız çocuklarının eğitimlerine yönelik algının değişmiş ve buna yönelik önemli adımların atılmasıyla beraber bölgeler arasında eğitim konusunda cinsiyet eşitsizliğine yol açabilecek faktörlerin önüne geçilmeye başlanmış ve Şekil 3’ten de anlaşılacağı üzere kız çocuklarının eğitim almalarına ilişkin pozitif bir ivme yakalanmıştır. Kız çocuklarının eğitimin dışında kalmasının temel nedenleri aşağıda maddeler halinde belirtilmektedir (Tunç, 2009):

- Örf ve adetler,
- Erken yaşta evlilik,
- Cinsiyete dayalı kalıplaşmış değer yargıları,
- Kültürel nedenler,
- Ekonomik etkenler.

3. İŞ TATMİNİ / DOYUMU (KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR)

İş tatmini/doyumu, ilk kez 1920’li yıllarda dile getirilen bir kavram olmakla beraber daha sonra önemi giderek artarak bütün dünyada araştırmacıların ilgisini çekmeye başlamıştır. İş doyumunun çalışanın performansı ile olan yakın ilişkisi bu ilginin temel nedenlerinden birisini oluşturmuştur. Çalışma yaşamında yer alan bir bireyin iş deneyimlerinin sonucunda ortaya çıkan pozitif ruh haline iş doyumunu adı verilmektedir (Kavutçu, 2016). Bu noktada pozitif bir çalışma ortamı bireyin iş tatminini artırarak verimliliğini doğrudan etkileyebilmektedir. İş doyumunu etkileyen temel faktörler şu şekilde sıralanabilmektedir (Varco, 2022).

- Yapılan bir işin üst yöneticiler tarafından takdir edilmesi,
- Çalışana belli bir yapılması konusunda yetki verilmesi,
- Çalışanların bilgi birikimini ve tecrübelerini artırabilecekleri fırsatların sunulması,
- Bir iş ortamında çalışma arkadaşlarıyla yakalan uyum,
- Ücret politikasında eşit ve adil bir yaklaşımını benimsenmesi,
- Çalışana üstesinden gelemeyeceği bir derece iş yükünün tanımlanmasından kaçınılması,
- Çalışma koşullarında esneklik tanınması,
- Çalışanın iş ve sosyal yaşam arasındaki kuracağı dengeyi gözetecek bir yönetim anlayışı,
- Çalışanın üst yönetim tarafından desteklenmesi,
- Çalışanın kendi değer yargısıyla örtüşen bir şirket kültürü.

4. LİTERATÜR

Katharina (2002), Afrika bölgesinden öğretmenlerini iş tatminini etkileyebilecek faktörleri tespiti yönelik gerçekleştirmiş olduğu çalışmada denetimlerin ve teşvikle ilgili çalışma koşullarını sağlayan önlemlerin öğretmenlerin iş tatminini azalttığını belirtmiştir.

Karataş ve Güleç (2010) ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlere yönelik olarak iş tatmini-örgütsel bağlılık değişkenleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için t-testi, Kruskal Wallis-H, Mann Whitney-U ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizlerinden yararlanmışlardır. Analiz sonuçları değişkenler arasındaki pozitif yönlü ilişkiye işaret etmektedir.

Ayele (2014), çalışmanın örneklemini olarak Hadiya Bölgesi’ni seçmiştir. Ankete 159 ortaokul öğretmeni katılmış, öğretmenlerin iş doyumunu üzerinde dış faktörlerin (ulaşım erişimi, adil teşvikler ve yiyecek-içecek imkanının sağlanması vb.) iç faktörlerden daha önemli olduğunu saptamıştır.

Cerit (2014), gerçekleştirmiş olduğu çalışmada iş doyumunu, örgütsel bağlılık ve bireysellik arasındaki ilişkiyi incelerken 304 sınıf öğretmeninden almış olduğu cevapları dikkate almıştır. Elde edilen bulgular

doğrultusunda örgütsel bağlılığı olumlu yönde etkileyen temel değişkenler arasında ücret, yönetici, çalışma koşulları ve çalışma arkadaşları gösterilmiştir.

Yıldırım vd. (2017), çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin iş doyumu ve okul etkililiği algıları arasındaki ilişkiyi konu edinmişlerdir. 214 sınıf öğretmeninden alınan cevaplar SPSS 22 programı aracılığıyla değerlendirilmiş ve iş doyumu ve okul etkinliği arasındaki doğru yönlü ilişki testi edilmiştir.

Tobias (2017), çalışmalarında Kuzey Carolina'daki kentsel bir okul bölgesini seçmiş ve çalışmalarını 81 ortaokul öğretmeninden aldıkları cevaplara göre şekillendirmişlerdir. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin yaptıkları işlerden memnun olduklarını, buna karşın aldıkları maaştan memnun olmadıklarını ortaya koymaktadır.

Nigama vd. (2018), hem devlet hem de özel okullarda görev yapan öğretmenleri dikkate almışlardır. SPSS 16 paket programı kullanılarak yapılan analizler iş tatmini bakımında cinsiyet değişkeninin önemli bir belirleyici faktör olmadığı görülmektedir.

Lopes ve Oliveira (2020), örneklem olarak Portekiz'de görev yapan öğretmenleri seçmişlerdir. Bu çalışma kapsamında, kişilerarası ilişkiler değişkeninin iş tatmini üzerinde belirteci olduğu sonucu ön palan çıkmaktadır.

Toropova vd. (2020), çalışmalarında İsveç'ten TIMSS 2015 verilerini dikkate almışlardır. Öğretmenlerin iş yükü, öğretmenlerin işbirliği içerisinde çalışmaları ve okuldaki öğrenci disiplini derecesi öğretmenlerin iş doyumunu en çok etkileyen faktörler olarak belirtilmiştir. Bunun yanı sıra kadın öğretmenler, daha yüksek düzeyde iş doyumuna sahip oldukları ortaya konmuştur.

Özkan ve Akgenç (2022), çalışmalarında Türkiye'de çalışan 196 müdür ve 3952 öğretmeni örneklem dahilinde ele almışlardır. Elde edilen bulgular; yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklerin, çalıştıkları kurumun devlet ya da özel olup olmamasının ve okul müdürünün cinsiyetinin iş tatmini açısından belirleyici olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Ay ve Aksu (2023), Covid-19 salgını döneminde öğretmenlerin iş doyumu ve tükenmişlik algı düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmanın örneklemini 302 öğretmen oluşturmaktadır. Google formu, analizlerde Microsoft Excel ve SPSS 23 paket programı aracılığıyla gerçekleştirilen analizlerde, değişkenler arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

5. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Öğretmenlik bir toplumun en değerli meslek grupları arasında yer almaktadır. Ülkeler açısından sadece istihdam kaynağı olarak değerlendirilmeyecek kadar önemli bir iş alanı olan öğretmenlik, eğitimli ve bilinçli bireylerin yetiştirilmesi bakımından anahtar bir role sahiptir. Öğretmenler insanların hayatları değiştirebilir, onların potansiyellerini ortaya çıkarabilir ve nihayetinde bu insanları toplum açısından bir değere dönüştürebilirler. Ancak bütün bunlar için önemli olan şey, iyi bir eğitim fırsatı sunabilmektedir. Şüphesiz sınıf, materyaller ve laboratuvar gibi fiziki imkanlar kaliteli bir eğitim için gereklidir; ancak belki daha da önemli olan bütün bu unsurları birleştirecek öğretmendir. Nitekim genç nüfus açısından önemli bir potansiyele sahip olan Türkiye'ye aynı zamanda 2011 yılından bu yana gelen Suriyeli vatandaşların çocuklarının da eğitim sistemine dahil edilmesiyle beraber öğretmenlerin sorumlulukları artmıştır. Bu noktada önemli olan öğretmenlerden en yüksek verimliliği alabilecek uygulamaların hayata geçirilmesi ve böylece öğretmenlerin iş tatmininin artırılmasıdır.

Bu çalışma, iş tatminin etkileyen unsurların tespitine ilişkin teorik bir değerlendirmeyi içermektedir. Gerek ulusal gerekse de uluslararası literatürde konuya ilişkin pek çok çalışma yapılmıştır. Tabii bu noktada çalışmanın bütün bir alanı kapsamaması için hem örneklem sayısının hem de veri derleme tekniklerinin doğru bir şekilde belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu açıdan çalışmanın literatür kısmında söz konusu durumları dikkate alan çalışmalardan bazıları özetlenmiştir. Nitekim öğretmenlerin çalışma hayatında iş tatminin olumlu ya da olumsuz etkileyebilecek faktörler maddeler halinde şu şekilde sunulabilir:

- Denetime ilişkin unsurlar iş tatminin olumsuz yönde etkilemektedir.
- Örgütsel bağlılığı daha yüksek olan öğretmenleri diğerlerine göre yaptıkları işten daha yüksek bir doyum derecesine sahiptirler.
- Ücret seviyesi iş tatmini açısından belirleyici olabilmektedir. Ücretlerin yüksek olması öğretmenlerinin motivasyonu artırmaktadır.

- Çalışma koşullarını kaliteli olması iş tatmininin üzerinde pozitif etkiye yol açmaktadır.
- Çalışma arkadaşlarıyla güzel bir sinerji yakalayan çalışanlar çalışma bakımından daha isteklidirler.
- Üst yönetimin davranışları iş tatmini etkileyen önemli faktörlerden birisidir.

Bu makale, öğretmenlerin iş tatminini etkileyen unsurların tespitine yönelik gerçekleştiren çalışmaların teorik incelemesini içermektedir. Daha sonraki çalışmalarımızda, literatürde yer alan bilgilerden hareketle hazırlanacak kapsamlı bir anket formu aracılığıyla derlenecek verilerin işlenmesiyle ampirik bulguların ortaya konması çalışmamızı ileri bir noktaya taşıyabilecek ve çalışmamız ilgili literatüre daha büyük bir katkı sunabilecektir.

KAYNAKÇA

- Ay, F. ve Aksu, T. (2023). Examining Teachers Job Satisfaction and Burnout Levels During the Covid- 19 Pandemic. *E-International Journal of Educational Research*, 14(2), 365-383.
- Ayele, D. (2014). *Teachers' Job Satisfaction and Commitment in General Secondary School of Hadiya Zone, in Southern Nation Nationality and People of Regional State*. [Thesis], Jimma University.
- Cerit, Y. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumunun Örgütsel Kolektivizm ve Bireysellik İlişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 55-65.
- Gültekin, D. ve Ö. Baran, P. (2022). Türkiye’de Zorunlu Eğitim Serencâmı: Ulusal, Bölgesel ve Uluslararası Bir Değerlendirme. *Social Sciences Research Journal*, 11 (3), 466-482.
- Karataş, S. ve Güleç, H. (2010). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İş Tatmini İle Örgütsel Bağlılığı Arasındaki İlişki. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 74-89.
- Katharina, M. (2002). Teacher Job Satisfaction, Student Achievement, and the Cost of Primary Education in Francophone Sub-Saharan Africa. *HWWA Discussion Paper*, No. 188.
- Kavutçu, R. (2016). Öğretmenlerin İş Doyum Düzeyleri (Denizli İli Merkezefendi İlçe Örneği). [Tezsiz Yüksek Lisans Projesi]. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lopes, J. ve Oliveira, C. (2020). Teacher and School Determinants of Teacher job Satisfaction: A Multilevel Analysis. *School Effectiveness and School Improvement*, 31(4), 641-659.
- Nigama, K., Selvabaskar, S., Suruliver, S. T. Alamelu, R. ve Joice, D. U. (2018). Job Satisfaction Among School Teachers. *International Journal of Pure and Applied Mathematics*, 119(7), 2645-2655.
- Özkan, U. B. ve Akgeç, E. (2022). Teachers' Job Satisfaction: Multilevel Analyses of Teacher, School, and Principal Effects. *FIRA: Forum for International in Education*, 7(3), 1-23.
- Tobias, L. J. (2017). A Study of Teacher Job Satisfaction, Teacher Preferred Leadership Behaviors, and the Impact of the Leadership Behaviors on Teacher Job Satisfaction. *Education Dissertations and Projects*. 263. https://digitalcommons.gardner-webb.edu/education_etd/263
- Toropova, A., Myrberg, E. ve Johansson, S. (2020). Teacher Job Satisfaction: The Importance of School Working Conditions and Teacher Characteristics. *Educational Review*, 73(1), 71-97.
- Tunç, A. İ. (2009). Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenleri: Van İli Örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, VI(1), 237-269.
- Varco, T. (2022). The Top 10 Factors That Affect Job Satisfaction. <https://www.persegroupp.com/blog/2022/08/the-top-10-factors-that-affect-job-satisfaction> Erişim: 06.05.2023
- Yıldırım, İ., Akan, D. ve Yalçın, S. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Okul Etkinliği Etkililiği Algıları Arasındaki İlişki. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 69-81.
- URL 1 <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/faqs/education-faqs/> (Erişim: 22.05.2023).
- URL 2 <https://ischoolconnect.com/blog/the-importance-of-education-reasons-why-we-need-it/> (Erişim: 20.05.2023).
- URL 3 <https://www.worldbank.org/en/topic/education> (Erişim: 20.05.2023).